

naravno u višem stupnju. Hranu i bdi-
jenje gleda u kontekstu otajstva Crkve,
koja nije samo ni papinska opća, ni
samo biskupska mjesna. Oba elementa
gleda kao jednako vrijedna, kao polove
elipse koja se zove Crkva. Rimu pri-
pisuje centrifugalne sile a mjesnim
Crkvama centropetalne. Biskupsku
zadaću "hraniti" gleda u smislu navi-
ještanja i sakramentalnog djelovanja.
U oba vida biskup nije prepušten
samom sebi. On osjeća dvostruko
zajedništvo: s biskupskim kolegijem,
te s vlastitim prezbiterijem. Drugu
zadaću "bdjeti" gleda prvenstveno na
području vjere i razlučivanju kukolja
od pšenice. Za obadvoje biskup da-
našnjice potrebuje duhovni autoritet,
svjestan da je taj autoritet vjere prven-
stveno upućen Kristu. Složeni trenutak
vremena zahtijeva od biskupa posebnu
sposobnost predosjećanja, kao i hra-
brost delegiranja. On se s drugim
suradnicima brine da se odgovorno
organizira vjerski život u mjesnoj
Crkvi, da sve suradnike umrežuje u
zajedništvo dogovora i odgovornosti,
zajedništvo koje drugoga nosi, motivi-
ra, a isto tako kritizira i korigira. To je
danas posebno istaknuto kada se Crkvu
doživljava kao "smisao agenciju", kao
"socijalno društvo vatrogasaca", kao
"instituciju za fešte", kao "servis
udrugu". Tim izazovima biskup će
moći odgovoriti ako u različitosti pute-
va ne izgubi temeljni smjer, ako ispuni
svoju temeljnu zadaću: hraniti i bdjeti.
Onda će biti vjerni i razboriti sluga.

Svi prilozi u ovoj knjizi nisu na
istoj znanstvenoj razini. No, svi za-
služuju da ih se pomno pročita. Svaki
sa svoje strane donosi barem po
kamenčić, koji složeni stvaraju uv-
jerljiv ekumenski mozaik, a on otvara

nove poglede i donosi zadivljujuće
nove detalje.

Niko Ikić

Ponovni procvat

Anto ORLOVAC, *Procvat, pro-
past, obnova. Kratka povijest katoličke
župe Bosanski Petrovac - Drvar*, Ri-
mokatolički župni ured, Dravar 2001.,
160+XVI str.

U najnovije vrijeme nerijetko
katolici moraju posezati u daleku
prošlost kako bi dokazali svoju opstoj-
nost i davnašnje postojanje na nekom
lokalitetu. Ma koliko to nekad izgleda-
lo samo kao muka i napor, zahvaljujući
toj pojavi stekli smo niz novih spozna-
ja o vlastitoj povijesti, o svijetlim
primjerima iz života vjernika i svećeni-
ka, o rastu i održanju vjere na kojima
se možemo i moramo nadahnjivati. U
tom smislu i najnovija knjiga dr. Ante
Orlovca, generalnoga vikara banjo-
lučke biskupije, prinos je povijesti sve-
narodnoga mučeništva i slika neuniš-
tivosti vjere i Crkve. Neutemeljenim
tvrdnjama da u Drvaru nije nikada bilo
ni katolika ni njihove župe i da su ih na
te prostore doveli politički potezi
današnjih hrvatskih političara i Kato-
ličke Crkve, suprostavlja dr. Orlovac
stranice ove knjige, i to ne kao pro-
izvoljnu obranu nego kao povijest zas-
novanu na dokumentima. Iz autorova
osnovnoga postulata - argumentima
protiv objedá - proistječe kompozicija
knjige. Prvih 80 stranica govori o nas-
tanku župe, njezinim svećenicima i
puku, danima nevolja, uspona i pado-

va, sljedećih 60 donosi dokumente kojima se navedeno ilustrira i potkrepljuju tvrdnje. Na posljednjim stranicama nalazimo fotografije, prema skromnoj maniri znanstvenika nazvane slikovnim prilozima, no bolje bi im pristajao metaforični naziv - buditelji nade.

Autor nas najprije upoznaje s poviješću kršćanstva i katoličanstva na promatranom prostoru od rimskog doba preko vremena turske vladavine do 1892. god. i osnutka župe u Risovcu-Zelinovcu. Nakon toga slijedi kronologija osnutka župe, slika mukotrpnoga nastojanja biskupa i svećenika da župa zaživi, truda oko izgradnje crkava i ustrajavanja u borbi s onodobnim vlastima. Dirljivi su primjeri iz života župnikâ, koji su se s toliko dosjetljivosti skrbili o župi i župljanima, a upravo je nevjerojatna pedantnost s kojom su bilježili podatke iz života župe, kao da su bili svjesni koju će snagu oni imati u neko buduće - naše - vrijeme.

Treće poglavlje opisuje kako je 1906. god. nastala župa u Bosanskom Petrovcu, iz koje će se razviti župa Drvar. Središnje mjesto zauzimaju opis izgradnje crkve u Drvaru, uloge župnika i ugledne obitelji Bauer, te pregled važnijih događaja iz života crkve. Uz to su dodani i podaci o školama i Hrvatskom kulturnom društvu Napredak, čije je povjereništvo, a poslije i podružnica osnovna u Bos. Petrovcu već 1904. god. a malo kasnije i u Drvaru.

Da bismo mogli shvatiti strahotu uništenja župe i crkve na početku Drugoga svjetskoga rata, točnije 1941. god., autor nam podastire životnu priču posljednjega predratnoga župnika

Waldemara Maximiliana Nestora. On je najzaslužniji za zaživljavanje župe u Drvaru i prenošenje župnoga sjedišta s Oštrelja u Drvar. Vlač. Waldemar prvotno je bio redovnik trapist, i niz odlika koje je stekao živeći u tom redu određivale su način njegova djelovanja među pukom i u župi. Stoga se njegova nasilna smrt doima kao pravi primjer mučeništva. Na njega se može primijeniti evanđeoska rečenica: "Udarite pastira, stado će se razbježati."

Kao poznavatelj mučeničke prošlosti banjolučke biskupije, dr. Orlovac može ponuditi činjenice o mjestu, vremenu i načinu župnikove smrti, kao i smrti bogoslova Eduarda Antuna Bilješevića, te 100 civila. U tom odjeljku knjige potvrđena ispravnost autorove metode - argumenti prije i iznad svega, izvorni dokumenti kao nepatvoreni dokazi. Impresionira autorovo znanje gdje može naći koji podatak, kao i upornost u traganju za dokumentima, od kojih su neki ekskluzivni po sadržaju i namjeni, kao na primjer talijanskim jezikom pisan popis predmeta iz kuće vlač. Waldemara, ili matice koje govore o broju vjernika.

U poraću 1949. god. porušena je crkva u Drvaru, kao i mnoge druge crkve na tom području, svećeničko djelovanje je onemogućeno, što je rezultiralo potpunom ateizacijom tamošnjih stanovnika i tek u novije vrijeme, 1995. god., nakon uspostave hrvatske vlasti i naseljavanja prognanika iz drugih župa Bosne i Hercegovine, obnovljena je petrovačko-drvarska župa i Drvar je dobio svoga svećenika.

Peto poglavlje je kronološki zapis o životu u obnovljenoj župi, o

djelatnosti novoimenovanih župnika i župnih vikara, o danima proslava i danima izgradnje. Ako se učinilo komu da je pogibija vlč. Waldemara značila potpuno uništenje svega onoga što je on strpljivo gradio, ne samo uništenje crkve nego i nestanak žive Crkve - puka Božjega, ako smo poželi zdvajati nad uzaludnošću njegove žrtve, posljednje nas poglavlje poučava da se narod čvrsto ukorijenjen u kršćanstvu i katoličanstvu ne može nikad potpuno zatrti. Uvijek će doći novi ljudi, spremni graditi, moliti, propovjedati i poučavati, usprkos smetnjama i zaprekama.

Toga postajemo posebno svjesni ako pomno proučimo i drugi dio knjige, onaj dokumentarni, iz kojega osim šturih podataka prosijava i duh prometejske borbe vjernika i njihovih duhovnih pastira.

Kad sklopimo posljednju stranicu knjige, onda pomislimo kako bi se naslovu mogla dodati još ova sintagma - *ponovni procvat*, a tomu bismo procvatu radosno bili svjedoci.

Bilo bi divno kad bi neki kroničar u nekom budućem vremenu bio bolje sreće od našega autora dr. Orlovca, pa mogao pisati samo o rastu i procvatu naših župa i krajeva, a svjedočanstva o propastima i mučeništvu postojala bi samo kao prošlost, sačuvana u dokumentima, nikad ponovljena, nikad zaboravljena, uvijek isticana kao nadahnuće naraštajima.

U toj nadi preporučujemo knjigu dr. Ante Orlovca vjernom puku i svećenicima mučeničkih crkava da je čitaju i u času zdvajanja i u času pobjede.

Marko Lukenda